

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

10 An ignorantia vincibilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

38 Disp. IV. De causa propter quam censura ferri potest.

nibus. Fundatur ergo hæc nostra sententia in peculiari natura, & conditione huius pœnæ, quæ est censura, quia requirit peculiarem modum contumaciæ, & inobedienciæ: eo quod non ordinetur per se primo ad puniendum delictum commissum, eo tantum, quod commissum est; sed ad emendationem eius, vel ad cogendum peculiari modo ne committatur, scilicet, sub illo peculiari, & rigoroso modo præcipiendi sub comminatione censuræ.

21
Ratio Nauarrus ad se-
cundam as-
sertionem
positam sua-
dendam.

Addit Nauarrus, quoties pœna est exorbitans & extraordinaria, cuiuscunque generis sit, si illa ignoretur, etiam si delictum committatur, non incurritur talem pœnam, seu reatum eius: secus vero esse in mediocri pœna ordinaria, & secundum prudentem rationem accommodata delicto. Excommunicatio autem (& idem est de quacunque maiori censura) est grauiissima pœna; & ideo si probabiliter ignoretur, non incurritur. Reddit autem apparentem rationem: nam licet pœna, ut sic, non postulet, ut sit voluntaria, & ideo non requirat consensum delinquentis in ipsam; requirit tamen, ut sit debita ex voluntate delinquentis: & ideo saltem requirit consensum in causam eius. Ut autem aliquis dicatur consentire in causam, non satis est, ut consentiat in rem, quæ est causa: nam si ignoret inuincibiliter ex tali re sequi talem effectum, reuera non vult talem effectum in tali causa: quia non consentit in causam, ut causa est. Sic ergo in præsentī, ut aliquis incurrat pœnam, debet consentire in culpam, ut est causa talis pœnæ: hoc autem ipso, quod quis consentit in culpam, moraliter consentit in illam etiam, ut est causa pœnæ proportionatæ, & ordinariæ, seu quasi connaturalis, etiam si in particulari nihil sciat de modo talis pœnæ: nam quo ad hoc satis est in generali scire, omnem culpam esse dignam huiusmodi pœna, quod nemo potest ignorare: ad consentiendum autem in culpam, ut est causa extraordinariæ, & grauioris pœnæ, non satis est illa generalis cognitio: & ideo si in particulari omnino ignoretur, non potest dici delinquens consentire in culpam, ut est causa eius: & ideo merito excusabitur, ne illam, vel reatum eius incurrat.

22
Nauarrus discursus con-
clauditur.

Qui discursus est quidem probabilis, præsertim in iudicio humano, & humanis pœnis: nam in diuino, & in pœnis, quæ nostris peccatis apud Deum debentur, habet difficultatem: nam oportebit dicere, omnes, qui inuincibiliter ignorant aternitatem pœnæ, eius reatum peccando non contrahere. Imo etiam in iudicio humano non facile admittetur huiusmodi excusatio. Neque illa propositio, quod ad iustam pœnam requiritur consensus in culpam formaliter, ut est causa talis pœnæ, id est, ut pœna præiusta fuerit expresse, vel implicite: vel saltem quod potuerit, & debuerit præiudici. Hoc (inquam) principium, nec per se notum est, neque vlla sufficienter ratione demonstratur: satis enim probabiliter dici poterit, sufficere consensum in culpam: nam ex vi culpæ, ita homo subijcitur potestati iudicis, ut possit ab illo puniri iusta pœna, vel iuxta leges, si in illis contineatur, vel eius arbitrio, si ei sit commissum: siue pœna sit huius generis, siue alterius, & siue sit moderata, siue rigorosa, dummodo non excedat proportionem delicti: hoc enim solum requirit æquitas iustitiæ ex parte delinquentis: optio autem pœnæ, legislatoris iudicio commissa est. Quocirca principium illud ita in vniuersali sumptum semper mihi suspectum est. Tunc autem illud existimo esse verum, quando ob interuenientem ignorantiam pœnæ, moraliter ita mutatur qualitas delicti, ut iam censeatur pœna excedens modum, & proportionem delicti: & huius modi existimo esse censuram, comparatam ad transgressi-

SECTIO V.

An vincibilis ignorantia excuset, ne censura incurrat.

Væstio procedit tam de ignorantia iuris, quam facti: nam quoad hoc eadem videtur vtriusque ratio. Videri autem potest ex dictis sequi, etiam hanc ignorantiam debere censuram, seu excommunicationem impedire: nam tollit propriam rationem contumaciæ. Qui enim ex ignorantia peccat, non potest proprie contumax dici: sicut qui ex ignorantia vincibilis errat in fide, non est vere hæreticus, quia non est pertinax: videtur autem esse eadē proportio. Item, qui ignorat legem, vel factum, etiam si culpabiliter id ignoret: tamen re ipsa non admonetur per legem, ne hoc factum committat: ergo deest illi aliquid essenziale ad censuram incurrendam. In contrarium vero est, quia ignorantia vincibilis non excusat culpam, etiam quatenus est contra obedienciā Ecclesiæ sub tali modo, & comminatione propositam: quia licet hæc ignorantia interdum minuat culpam ex parte voluntarij, non tamē ex parte obiecti, vel legis, quæ per talem culpam violatur.

1
Ratio dubi-
tandi pro v-
traque par-
te.

Hoc dubium procedit solum in legibus simpliciter, & absolute præcipientibus, vel punientibus aliquid sub censura: nam si lex adhibeat aliquam particulam, quæ ex proprietate suæ significationis requirit scientiam; tunc, etiam si ex ignorantia vincibilis id fiat, non incurretur censura: non quia hoc sit generale omnibus censuris, sed quia talis lex non luit censuram ferre, nisi contra sic peccantes. Quæ autem sint particulæ habentes hanc vim, cum his legibus adiunguntur, iam supra tactum est, & ex proprietate Latini sermonis, & significationis pendet: communiter autem esse solent hæc, *scientes, consules, qui præsumpserit, qui contempserit, qui temere, vel qui temerarius violator extiterit.*

2
De quibus
legibus pro-
cedat du-
bium.

Quamuis in his, & præsertim in vltima, dubitari possit, an qui ex ignorantia affectata talem legem transgreditur, censuram incurrat: nam reuera videtur satis temerarius violator legis: & ideo probabiliter potest timere censuram. Aliunde tamen non videtur eam incurrare: nam licet sic operari quædam temeritas sit; non est tamē directæ temeritas contra legem, de qua ipsa loquitur. Nihilominus tamen prior pars videtur securior: imo ut aliquis dicatur non temere transgredire legem, necesse est, ut, si suspicionem, vel dubitationem habet, talis legis aliqualem diligentiam adhibeat, ut sciat, an sit talis lex: alioqui temere se exponet periculo transgrediendi illam. Et si in re illam violare contingat, merito dicitur temerarius violator illius. Qui autem habet affectatam ignorantiam legis, necessario supponitur habuisse cogitationem aliquam, & suspicionem legis, & noluisse veritatem agnoscere: merito igitur dicitur temerarius transgressor. Propter quod etiam existimo huiusmodi hominem non excusari, etiam si lex vtatur verbo, *præsumpserit*: quia satis propria, & magna præsumptio est, ex directæ voluntate sic operari cum mortali periculo agendi contra legem, per quam censura inferretur. Et ideo, si cum tali voluntate in re ipsa committatur actus contrarius legi, merito dicitur ille ex præsumptione egisse contra legem & incurrisse censuram. Quod secus est in ignorantia tantum indirecte voluntaria, etiam si crassa sit, vel su-

3
Ignorantia
affectatam
non excusa-
re censuram
in temere
aut ex præ-
sumptione
agentes la-
tam.

vel supina: nam illud peccatum semper est ex negligentia potius, quam ex presumptione, vel malitia. Et per hæc iudicandum est de similibus verbis legum, vt distinctius infra dicemus agentes in particulari, & in indiuiduo de singulis censuris.

Ignorantiam crassam, & supinam non excusare censuram etiam Pontificiam.

Deinde, vt certum, statuendum est, posse censuram incurri cum aliqua ignorantia culpabili legis absolute prohibentis actum sub tali censura. Hoc primo certissimum est de ignorantia affectata: quia hæc fere æquiualeat scientiæ, & vel nihil, vel parum minuit culpam, & contemptum: Item diximus hanc ignorantiam non excusare etiam in illis legibus, quæ habent particulas exaggerantes culpam, aut modum peccandi: ergo multo minus excusabit in legibus absolute prohibentibus. Deinde, hoc etiam constat de ignorantia crassa & supina, (quæ minus voluntaria est) ex dicto cap. 2. de Constitutionibus, vbi dicitur, Statutis ordinariis excusari ignorantes, nisi eorum ignorantia fuerit crassa, & supina: vbi, licet non loquatur in particulari de censuris, sed de penis in genere (vt ex verbis constet, & communi interpretatione) non tamen est dubium, quin censuras comprehendat in regula generali, vt diximus: ergo & in exceptione. Et hæc est etiam communis expositio.

Ex qua à fortiori sequitur, etiam in legibus Pontificiis non excusari hanc ignorantiam crassam, quominus incuratur censura: quia non minus, sed plus ex suo genere obligant Pontificiæ leges, quam statuta ordinariarum. Imo, si quis recte consideret in illo capite 2. quoad illam exceptionem non conditur nouum ius, sed relinquitur antiquum intactum (vt sic dicam) à nouo iure ibi condito. Ex qua interpretatione colligitur, communi, & ordinario iure ferendi censuram, illa ligari ignorantes, crassa, vel supina ignorantia: hocque commune esse omnibus statutis, & legibus Ecclesiasticis. Vnde quoad hanc partem necesse est soluere rationem dubitandi in principio positam. Negandum est ergo, in actu tali ignorantia facto deesse contumaciam, & inobedientiam sufficientem ad contrahendam censuram: nam, licet non tã expresse & directe, virtute tamen & indirecte idem genus inobedientiæ est, ita negligere legem aliis factis publicant, & omnibus notam, vt tam crassa ignorantia illius habeatur. Ac propter eam satis etiam est, quod lex, quantum est ex se, illum admonet: quamuis admonitio ad eius aures non perueniat, ex supina eius negligentia.

Num vincibilis ignorantia, quæ affectata, crassa, aut supina non sit, censuram excuset.

Solum ergo relinquitur quæstio de ignorantia vincibili, quæ nec directe volita sit, neque tam crassa & supina, vt illi fere æquiualeat; ita vt dolus in ea esse præsumatur, vt iura dicunt, l. 2. §. Et generaliter, ff. de Dol. excep. sed quædam communi & ordinaria negligentia humana culpabilis sit. Nam de hac etiam esse possunt eadem opinioniones supra recitatae. Prima est generaliter affirmans, hanc etiã ignorantiam impedire censuram tam in legibus Pontificiis, quam in omnibus alijs statutis. Ita tenet aliqui moderni, tribuuntque Syluestro, qui hoc indicat, licet obsecrè, verbo *Excommuniatio*, 2. & vlt. §. 3. & verbo *Ignorantia*, §. 8. Et potest hoc fundari in dicto capite 2. de Constitutionibus in 3. applicando quandam rationem superius factam: (quia textus ille aliquid nouum, & iure positum introductum concedit, si autem, cum ait non ligari ignorantes, intel-

Fr. Suarez. tom. 5.

Aligeret tantum inuincibiliter ignorantes, nihil nouum afferret, quo periculis animarum peculiariter subueniret: nam iam erat ex natura rei introductum, vt dictum à nobis est: loquitur ergo de ignorantibus etiam vincibiliter. Et confirmatur: nam exceptio firmat regulam in contrarium: ibi autem solum excipit peccantes ex ignorantia crassa, vel supina: ergo omnes alij, qui ex ignorantia minus culpabili peccant, non ligantur. Quod verò illa lex extendatur etiam ad ius Pontificium, & censuras eius, conatur defendere Syluester: tamen, vt supra dixi, id non potest esse verum ex vi verborum illius statuti, nisi aliunde probetur illud, quod ibi statuitur, ex ipsa rei natura esse necessarium, & in illa fundari, cuius oppositum sumitur ex inductione facta eiusdem textus. Afferit tamen Syluester Diuum Thomam, quodlibet. i. articulo 19. dicentem, tunc aliquem per ignorantiam non excusari transgrediendo legem Papæ, quando ex negligentia eam ignorat. Sed hoc dictum nihil etiam ad rem præsentem facit: nam idem dici potest de quacunque lege.

Propter hoc ergo est sententia secunda, quæ hic applicat distinctionem superius positam, & in statuti inferiorum Papæ admittit priorem sententiam; nimirum, talem ignorantiam excusare propter textum illum, vt à nobis inductus est: at verò de legibus Pontificiis id negat, propter contrariam rationem; scilicet, quia hæc excusatio illo tantum iure introducta est, & illud non extenditur ad Pontificias leges. Quam opinionem attingit Soto in 4. distinctione 28. quæstione 1. articulo 2. vbi ait, quod licet ignorantia vincibilis à censurariis communis, & Summi Pontificis non excusatur: forsitan tamen excusatur, vt nobiles aut bores docent, à censuris particularium Prelatorum: dum tamen ignorantia crassa non fuerit, & supina. Non tamen refert, qui sint illi authores: imò distinct. 22. quæstio. 1. articulo 2. vbi expresso tractat materiam, nullam mentionem facit huius opinionis: nec quidquam distinguit inter ignorantiam crassam, & culpabilem; nec ego reperio alios authores, qui priorem partem huius opinionis affirmant.

Est ergo tertia sententia generaliter docens, ignorantiam facti, vel iuris nunquam excusare à censura, nisi excuset etiam à culpa mortali. Id plane supponunt omnes authores supra citati, vt videre licet in Nauarro, Couarruia, Vgolino, & alijs, quos ipsi citant: imò & Syluester, qui in contrarium adducitur: quoniam dicit ignorantiam, quæ non est crassa vel supina, licet sit ex negligentia, excusare; in probationem afferit, quod excommunicatio iuris non incurritur, nisi peccando mortaliter: ergo signum est loqui de tali ignorantia, quæ ad excusandum peccatum mortale sufficiat: & potius supponere aliam, quæ non excusatur à culpa, neque excusare à censura. Intelligitur autem hæc sententia respectu, seu comparatione facta ad ipsam legem, iuxta superius dicta. Potest enim ignorantia non excusare actum ab omni culpa mortali, & nihilominus excusare à censura, si comparatio de talis legis excuset mortalem culpam. Vt v. g. si per aliquam ignorantiam obiecti, aut circumstantiarum eius excuset factum ab illa malitia, propter quam imponitur censura, vt in casu cap. Si verò, de Sententia excommunicat. de percutiente clericum, ignorando illum esse clericum, qui, licet non excusetur à culpa homicidij, excusatur à censura, quia excusatur à culpa sacrilegij. Et similes casus sunt in cap. Si quis cum duobus, & cap. Si quis cum matre, & cap. Quidam, 34. quæstione 2. Idem proportionaliter est de ignorantia iuris: nam fieri potest, vt actus simpliciter non excusetur à culpa propter aliam legem naturalem, aut diuinam: excusetur tamen respectu legis Ecclesiasticæ, & tunc etiam sufficit talis ignorantia ad excusandam censuram, iuxta superius dicta.

H 3

Sta. Si

Solutio
prioratio
substanti
quod hanc
ignorantia

Prima opi
ni.

Syluest.
Lond.
Lep. p. 21
m. de
Caus. c. 13.

Secunda opi
nio.

Soto.

Tertia opi
nio.

Nauarrus.
Couar.
Vgolinus.
Syluest.

Explicatur.

90 Disp. IV. De causa propter quam Censura ferri potest.

sta. Si tamen neque ex parte facti, neque ex parte iuris Ecclesiastici, ut prohibentis aliquid sub censura, ignorantia sufficiat ad impediendam culpam mortalem, si non erit sufficiens ad impediendam censuram.

Dixi autem: Ex parte iuris Ecclesiastici, ut prohibentis aliquid sub censura: quia si contingeret (quod moraliter vix potest) præceptum vincibiliter ignorari, adiectionem vero censuræ inuincibiliter, talis ignorantia non excusaret culpam mortalem contrariam Ecclesiastico præcepto: excusaret tamen censuram, iuxta superius dicta. Nam etiam si quis sciret præceptum, non incurreret censuram, ut in præcedente dubio dictum est: ergo multo minus incurreret, si ex ignorantia vincibili peccet. Illud tamen peccatum non est contra illud præceptum, ut comminans censuram, sed ut simpliciter prohibens: & ideo non satis est ad incurrendam censuram. Immo, si quis recte consideret, quæ ibi excusat censuram, non est ignorantia vincibilis præcepti, sed inuincibilis censuræ: illa vero prior de se, neque excusat, neque sufficienter accusat ad censuram contrahendam, nisi iuxta modum, & qualitatem ignorantie ipsius censuræ.

Tertia opinio præfertur, & roboratur.

Hanc ergo opinionem sic expositam omnino veram existimo, neque auderem dicere, oppositam esse practice, aut moraliter probabilem. Quia nullum habet authorem, præter unum, vel alium recentiorum: qui non ex graui, aut urgente fundamento mouetur, sed quadam pietate, ad euitanda animarum pericula, quæ fuit ratio Pontificis in illo capite 2. de Constitut. tamen ipsemet Pontifex noluit ita subuenire animarum periculis, ut disciplinam Ecclesiasticam relaxaret. Ratio autem, quæ me potissimum mouet, est, quia in iure non inuenio ignorantiam vincibilem, quæ ad mortalem culpam sufficiat, quæ non comprehendatur sub illis duobus membris, crassa, vel supina, nisi sit maior illis, ut est affectata: quæ fortasse in iure potius censetur apertus dolus, & malitia, quam ignorantia. Illa ergo omnia, omnis alia ignorantia, quæ indirecte voluntaria est, ex duplici capite nascitur: scilicet, vel ex pura negligentia, & desidia, vel ex nimia solitudine, & affectione ad res alias, vel alia negotia, quæ impediunt debitam curam addiscendi, & sciendi ea, quæ quis scire tenetur. Et quando nascitur ex priori capite, vocatur crassa: quando ex posteriore dicitur supina, ut recte notauit Cordubensis lib. 2. quæst. 1. non admittens aliam ignorantiam vincibilem, & indirecte voluntariam, præter has duas: quia reuera nulla alia excogitari potest, quæ ab his differat formaliter, ut sic dicam, seu in principio, & radice ipsius ignorantie.

Cordub.

In vincibili ignorantia varii gradus distinguuntur.

In his autem dubium non est, quin possint gradus considerari secundum magis, & minus: secundum quod, optime distinguitur ignorantia ex leuissima negligentia, vel ita leui, ut ad perfectum voluntarium, quod est ad peccatum mortale necessarium non sufficiat, & illa, quæ grauis est, & ad mortalem, quam alij vocant latam culpam, est satis. Et in hoc sensu vere diceretur, ignorantiam culpabilem, si leuis sit: & ideo non crassa, neque supina, excusare à censura: quia tantum est causa venialis culpæ. Tamen illi nobiles authores, quos Soto commemorat, non potuerunt in hoc sensu loqui: alias immerito distinxisset inter leges inferiorum, & Pontificis: cum in omnibus verum sit, ignorantiam excusantem à culpa mortali, licet non excuset à veniali, excusare à censura. Vnde neque ipse Soto audet illam sententiam affirmare, sed addit particulam *foran*: quod est signum, ipsum non loqui de

culpa veniali, sed de mortali: quanquam solum obiter id attingat, & magis recitando, quam asserendo. Melius possent authores primæ sententiæ in hoc sensu opinionem suam interpretari: & non essent nobis contrarij. Et quidem, ut ex verbis eius ponderaui, Syluester in eo sensu locutus est. Et explicando locum Diui Thomæ: eam vocauit latam negligentiam, quæ ad peccatum mortale sufficit, nam Diuus Thomas absolute dixit, leges Pontificis ligare ignorantes, si ex negligentia ignorent: satis autem magna negligentia est, quæ ad peccatum mortale sufficit.

Alij vero moderni authores non videntur locuti in hoc sensu: nam referendo sententiam Soti, approbant priorem partem eius, & illam extendunt ad omnes leges Ecclesiasticas: & ideo in ipsamet ignorantia, quæ ad mortale peccatum sufficit, videntur distinguere gradus, ut infra certum gradum non sit crassa, nec supina, sed vincibilis tantum, licet mortalis: & ideo excuset, ultra illum autem gradum iam sit crassa, vel supina, & non excuset. At certe talium graduum distinctio, & nullo iure fundata est, & nulla ratione explicari potest. Quis enim dicat, negligentiam ad mortaliter peccandum sufficientem, in tali gradu esse crassam, non vero in tali, aut qua ratione poterunt discerni hi gradus? Hoc ergo modo magis implicatur conscientia, & leges, quam explicentur. Item in ordine ad restitutionem, vel ad alias similes obligationes in conscientia, illa ignorantia, quæ est ita negligens, ut sufficiat ad peccatum mortale iniustitiam, censetur crassa, & supina: ut colligitur ex leg. 15. §. vltim. ff. de Contrahenda emptio. & in leg. 6. ff. de iur. & fact. ignoran. ergo etiam in præsentia materia, omnis ignorantia, quæ ad mortalem transgressionem, vel inobedientiam sufficit, crassa, vel supina dicenda est.

Ignorantiam facti, quæ non excusat à mortali, non excusare censuram.

Assertio 1.

Dicendum ergo in primis est, ignorantiam facti, quæ illud non excusat à culpa mortali, non excusare censuram, quæ propter talem culpam formaliter lata est, siue per Pontificiam legem, siue per quamcunque aliam. Probatur ex omnibus dictis: nec in hac parte inuenio grauem aliquem authorem dissentientem. Couarruias vero dicto §. 10. licet formaliter idem sentiat, quandam tamen adhibet distinctionem: qua in re hanc generalem assertionem limitat. Nam si huiusmodi ignorans vincibiliter det operam rei illicitæ (ait) generaliter procedere conclusionem positam. Si vero dabit operam rei licitæ, dicit excusari à censura, quia excusatur à culpa, pro qua lata est censura: quia licet peccet mortaliter ita incaute operando, non tamen secundum illam speciem peccati, in qua fuisset, si ex scientia fieret. Quia malum illud (inquit) non est per se voluntarium, sed tantum per accidens, cum malum nunquam ex natura sua oriatur à bono, sed per accidens. Quæ doctrina formaliter non est contraria assertioni positæ, ut constat. Nihilominus tamen noua mihi visa est, quanquam eam teneat Castro libro 2. de Lege poenali, cap. 14. Authores vero, quos Couarruias adducit ad probandam priorem partem ex illo principio morali, quod actus peccaminosus factus ex ignorantia vincibili reducit ad eam speciem, in qua esset, si ex scientia fieret, generaliter id asserunt, nihil distinguentes inter eum, qui dabit operam rei licitæ, vel illicitæ, ut patet ex Diui Thomæ, 1. 2. quæst.

Couarr. limitatio & distinctio.

Relictum. Castro.

D. Thom. 1. 2. quæst.

1.2. quæst. 6. art. 6. & quæst. 76. art. 4. Adriano quodlibet. 4. artic. 1. Almaino tract. 1. Moral. capit. 4. & aliis Theologis in 2. dist. 22. & Summis, verbo Ignorantia; & Cordubensi, lib. 2. quæst. 21. Potestque evidenter ratione (vt opinor) illa distinctio refelli: quia quis ex ignorantia vincibili transgreditur legem, etiam si alias det operam rei licitæ; voluntarie transgreditur illam legem: ergo peccat eadem specie peccati, ac si directæ voluntate peccaret. Pater consequentia: quia voluntarium directum, vel indirectum non mutat speciem peccati. Alias etiam si quis daret operam rei illicitæ, mutaretur species peccati: quia etiam tunc est actus indirecte voluntarius. Declaratur exemplo: nam si quis animo accedendi ad suam uxorem, accedat ad non suam ex ignorantia vincibili, peccat, & non alia malitia, nisi fornicationis: si ergo ex eadem ignorantia accederet ad uxorem alterius, vel ad consanguineam, contraheret malitiam adulterij, vel incestus: quia eodem modo esset ibi voluntarium. Idemque esset, si ex intentione simplicis fornicationis, & ignorantia culpabili accederet ad alienam uxorem, quia idem modus voluntarij in vitroque reperitur; neque intentio alterius obiecti prauis, aut boni quidquam refert ad talem speciem peccati, quia non inde sumitur; sed ex alia materia, seu actu indirecte voluntario, in quo paria sunt illa peccata.

Neque vero in eo, qui dat operam rei illicitæ, & nihilominus ex ignorantia peccat, actus bonus, quatenus talis est, est causa illius peccati, sed imprudens modus operandi talem actum. Vnde qui ex tali ignorantia vincibili operatur, licet videatur bonum operari, aut bona intentione, non tamen bene, neque prudenter: & ideo non excusatur à malitia transgressionis talis præcepti, quæ ex ignorantia inuincibili subsecuta est: quapropter neque à censura excusari potest. Alias, si quis laicus in venatione sibi licita interficeret hominem ex incauta iaculatione, & ignorantia vincibili facti, non incurreret censuram, si lata contra homicidam esset. Sacerdos vero similem venationem exercens sibi prohibitam, & cum simili ignorantia, illam incurreret. Quod contra rationem est, nam illa culpa venationis valde intrinseca est ad talem censuram. Vnde nihil refert differentia quam dicti auctores considerant; scilicet, quod qui dat operam rei illicitæ, directe vult malum: quia non vult directe illud malum, pro quo est censura lata. Et hoc est, quod pertinet ad præsentem causam: sed aiunt, vnum malum esse per se coniunctum cum alio; & ideo satis esse vnum esse in se volitum, & vt aliud censetur: malum autem non ita esse coniunctum cum bono. Sed hæc etiam differentia neque vniuersalis, neque formalis est; quia non quodlibet malum est per se coniunctum cum alio malo, nec homicidium casuale magis sequitur ex venatione illicita, quam licita ob differentiam personarum, si cetera sint paria. Item, licet ex bono morali, vt sic non sequatur morale malum per se, tamen cum actione bona potest esse coniunctum periculum alicuius detrimenti, vel alterius mali, quod nisi prudenter caueatur, reddet totam actionem malam ex ignorantia vincibili. Denique quod effectus, aut malum per se, aut per accidens sequatur ex actione, potest conferre ad hoc, vt ignorantia sit magis, & minus culpabilis; & ita debet considerari illa diuersitas in dante operam rei illicitæ, sicut licitæ. Igitur illa differentia non potest esse formalis. Neque etiam variat speciem peccati, quod per se, vel per accidens sequatur ex actione, si alioqui supponatur, in vitroque casu culpabiliter sequi, & ex ignorantia vincibili. Nec potest fingi alia species, in qua talis culpa sit, vt patet in exemplis supra adductis. Quanquam non nego, vnum peccatum esse grauius alio, & secundum illam graui-

tatem magis interdum puniri in iure: tamen quod ad censuram contrahendam pertinet, nihil puto referre illud discrimen, si culpa mortalis maneat contra eandem legem simpliciter prohibentem.

Ignorantiam iuris, quæ non excusat à mortali, non excusare censuram.
Assertio 2.

Vltimo idem censeo dicendum de ignorantia vincibili iuris sine distinctione vlla, nam hoc procedit de statutis inferiorum: ergo multo magis de toto iure communi, & Pontificio. Antecedens pater, quia Pontifex in illo capite. 2. de Constitut. in 6. excipit omnem ignorantiam crassam, vel supinam: ergo ex mente eius nulla ignorantia statui excusat à censura, quæ non excusat à mortali culpa: quia omnis illa crassa est, vel supina, vt declaratum est. Ad argumentum autem sepe factum: quia iuxta hanc doctrinam nihil nouum, aut peculiare statuitur in illo textu. Soto dist. 22. qu. 1. art. 2. responderet, concedendo Pontificem ibi nullum priuilegium, seu indulgentiam dedisse ignorantibus; sed declarasse tantum id, quod ex natura rei iustum erat, & communi iure necessarium. Et licet verum sit id, quod de statutis ordinariorum ibi dicitur, æque habere locum in legibus Pontificiis, & in iure communi: specialiter vero hoc fuisse ibi declaratum de statutis ordinariorum, quia fortasse maiorem aliquam coactionem suis subditis inferebāt: & in suis statutis ignorantia excusationem admittere nolabant.

Addo etiam, in illo textu, non esse sermonem de solis censuris, sed absolute de quibuscunque pœnis, & obligationibus per statuta ordinariorum impositis: non est autem ex sola rei natura necessarium, vt subditus excusetur ab omni pœna legis humanæ propter ignorantiam etiam inuincibilem talis legis, si actus aliqui per se malus est, & prohibitus. Vult autem Pontifex in eo textu, vt in vniuersum omnes ignorantes statuta ordinariorum inuincibiliter, vel tantum ex leui, seu veniali negligentia, excusarentur ab omni pœna illorum. Atque ita, quoad hæc generalem concessionem aliquid nouum statuit Pontifex, & quoad eam aliquid etiam speciale admitti potest in statutis ordinariorum, quod non est commune omnibus decretis iuris communis; quamuis in excommunicatione, seu censura proprie sumpta, propter peculiarem rationem, & conditionem eius necessarium non esset illud speciale ius tanquam aliquid nouum decernens, sed solum vt declarans id, quod de se necessarium erat.

SECTIO XI.

Virum ignorantia excuset censuram ab homine latam.

Vltimo loco dicendum superest de censura ab homine lata, an, si feratur in ignorantem, illum comprehendat. Ad quam dubitationem respondent Doctores omnes, huiusmodi censuram ferri posse in absentem & ignorantem, vt late tractat Glossa in capit. Apostolica, verb. Probabili de clerico excommunicat. ministrante, quam omnes sequuntur, vt videre licet in Covarruua in cap. Alma, & Golin, 1. part. §. 10. num. 7. & Vgolin dicto cap. 9. §. 8. & aliis, i. Cor. 9. quos ipsi citant. Sumique potest ex verbis Pauli in ad Corinth. 5. Ego præsens spiritus, absens autem corpore iam iudicauis, &c. Vbi significat se excommunicasse absentem, vt ibi notauit Ambrosius, & ex illo Stephanus Papa in capite. De manifesta, 2. quæstio. 1. Et idem habetur in capite, Cum sit Romana, &c.